

## ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ПОЛІТЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ В ПРАЦЯХ ПРЕДСТАВНИКІВ РІЗНИХ ТЕЧІЙ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

УДК 330.101

Т. В. ГУРОВСЬКА

Національний університет водного господарства та природокористування

### ТЕОРІЯ РЕНТИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

*Досліджено еволюцію теорії ренти та виокремлено нові види і джерела утворення ренти на сучасному етапі розвитку продуктивних сил та економічних відносин.*

*The theory of the evolution of rents is investigated and new types and sources of rents at the present stage of development of productive forces and economic relations are allocated.*

*Ключові слова: рента, рентні відносини, політична рента.*

**Вступ.** Рента – фундаментальне поняття економічної науки, інтерес до змісту якого триває сотні років і не втрачає своєї актуальності і сьогодні. Початково терміном „рента” визначали плату за використання будь-якого ресурсу, але поступово рентою стали називати будь-який дохід, що породжується ексклюзивним правом на володіння та використання певного активу. З розвитком продуктивних сил та економічних відносин цей термін став використовуватися ширше, визначаючи будь-яку діяльність, у процесі якої ресурси акторів використовуються з метою перерозподілу економічних активів на свою користь. Проте, незважаючи на довгу історію наукових досліджень та наявність численних напрацювань, теорія ренти є однією з найбільш суперечливих та недосліджених в економічній науці.

**Аналіз останніх досліджень.** Еволюції теорії ренти у своїх роботах торкалися, зокрема, К. Маркс, Ш. Жид та Ш. Ріст, М. Блауг, а із сучасників – Ю. Разовський. Проблема рентних відносин була поставлена і аналізувалась відповідно до конкретних етапів соціально-економічного розвитку суспільства, що призвело до усвідомлення можливості її виникнення у різних видах діяльності, пов’язаних не лише із використанням природних, а й фінансових, інтелектуальних та адміністративних ресурсів. Такі науковці, як В. Дементьєв, Б. Кузик, І. Терон та інші, у своїх роботах розширили межі аналізу теорії ренти, збагативши її новими різновидами.

**Метою статті** є висвітлення історичного аспекту розвитку теорії ренти, що дозволить виокремити нові види та джерела утворення ренти на сучасному етапі суспільного розвитку.

**Виклад основного матеріалу.** Сутність категорії ренти, сфера її дії та форми змінювалися від епохи до епохи разом з усім укладом господарського життя, набуваючи все нових рис. Найбільш давньою є земельна рента, що виникла в кінці епохи неоліту, коли землеробські та скотарські племена, які використовували кращі за родючістю землі та пасовища, отримували додатковий продукт у натуральній формі, частково обмінювалися надлишками своїх продуктів. В ранньокласовій цивілізації, приблизно в III тисячолітті до н. е., виникла водна рента, коли перші цивілізації, які базувалися в долинах великих річок, отримували наддоходи від використання водних ресурсів у зрошувальних системах і торгівлі надлишками сільськогосподарської продукції.

За рахунок питання про виникнення та реалізацію ренти мало заплутаний характер. Оскільки у той період товарно-грошові відносини знаходились у зародковому стані, то сутність ренти ще не могла бути науково обґрунтована. У феодальному суспільстві це була основна і всезагальна категорія, що визначала сутність і форми відносин між землевласниками та залежними селянами. Багатівіковий період панування феодальних відносин характеризувався вже більш розвиненими формами ренти, яка набувала різних форм. На ранньому етапі розвитку феодалізму переважала відробіткова рента (панщина), на зміну якій з часом прийшла продуктова, а потім грошова рента. Кожна з цих форм ренти відображала певний етап у розвитку продуктивних сил і виступала як форма експлуатації чужої праці шляхом позаекономічного примусу.

У ході свого розвитку феодальні рентні відносини, особливо грошова рента, створили передумови для виникнення капіталістичного способу виробництва та капіталістичних рентних відносин, що призвело до активного наукового дослідження останніх, оскільки саме на цьому етапі розвитку продуктивних сил отримали всебічний розвиток товарно-грошові відносини і стала формуватися трудова теорія вартості, а разом з нею і більш зрілі уявлення про ренту. Вже починаючи з XVI – XVII століть проблема рентних відносин була поставлена і аналізувалась відповідно до конкретних етапів соціально-економічного розвитку суспільства. Першим, хто висловив визначене судження з цього приводу, був Ричард Кантільон.

Першу серйозну та успішну спробу дослідження ренти зробив англійський економіст Вільям Петті. У своїй праці „Трактат про податки та збори”, що побачила світ у 1662 р., він заклав основи трудової теорії вартості та економічно обґрунтував земельну та грошову ренти, а також розробив зачатки диференціальної ренти.

Доход з землі займав особливе місце у вченні фізіократів. Як дійсно перші систематичні дослідники капіталу та живі свідки революційних змін у землеволодінні та землекористуванні у західноєвропейських

країнах, вони прагнули аналізувати природу додаткової вартості взагалі. Для них цей аналіз співпадав з аналізом ренти, єдиної форми, в якій для них існувала додаткова вартість. Фізіократи вважали ренту даром природи, яка приносить його власнику додатковий дохід.

Неприйняття фізіократичної теорії ренти сучасниками призвело до того, що з кінця XVIII століття проблема потрапляє у центр уваги англійської політичної економії. Значним етапом у її розвитку була праця Адама Сміта „Дослідження про природу і причини багатства народів” (1776 р.). Заслуга аналізу ренти А. Сміта полягає, насамперед, у тому, що він висвітлює роль місця розташування земельних ділянок у формуванні ренти. Крім того, він розробив теорію, яка збагатила ідейний багаж і глибинну основу економічної методології XIX ст.

Через рік після виходу у світ смітівського „Багатства народів” у 1777 році англійський економіст Джеймс Андерсон видав свій трактат під назвою „Дослідження про природу хлібних законів; з приводу нового хлібного білля, запропонованого для Шотландії”, в якому дав дуже детальне викладення вчення про ренту та опрацював в основних рисах теорію диференціальної ренти. У своєму творі автор не лише розглянув природу ренти, а й виявив зв'язок земельної ренти зі спадною віддачею, що передувало рикардському економічному аналізу. Вчений дійшов висновку, що земельна рента – це премія, виплачувана за привілей обробити більш родючої землі. Поняття ренти у Андерсона випередило результати майбутніх досліджень. Але робота його залишилась непоміченою сучасниками-економістами, тому що вона була призначена для орендарів і спеціалістів з сільського господарства. Знадобилося ще близько півстоліття, щоб цей підхід до ренти став частиною економічної теорії. Так, репродукції його теорії з'явилися, починаючи з 1815 р., відразу у вигляді окремих теоретичних досліджень про природу ренти у творах Веста, Торренса, Мальтуса та Рікардо.

Тим часом І. Г. Буш у книзі „Дослідження про грошовий обіг”, що вийшла у 1800 р., помічає, що талант та спритність мають такі ж достоїнства, як і земля. Він був першим з економістів, який відкрив рентну складову в оплаті праці. Слідом за І. Г. Бушем його сучасник Г. Ф. фон Шторх у своєму „Курсі політичної економії, або Викладенні основ, обумовлюючих народне благоденство”, що побачив світ у 1815 р., звернув увагу на ренту талантів, розуміючи при цьому, що вона відмінна від ренти поземельної.

Великий послідовник А. Сміта Давид Рікардо, маючи строгий математичний розум і звиклий до точних банкірських рахунків, надав теорії ренти строгості та точності, а також розглянув питання не тільки сутнісного, а й кількісного її визначення. У своїй відомій праці „Основи політичної економії та оподаткування”, що вийшла у 1817 році, Рікардо довів, що рента є різницею між суспільною та індивідуальною вартістю продукту, і пов'язав таким чином теорію ренти з трудовою теорією вартості, з законом вартості. Заслуга Д. Рікардо в тому, що він розглянув природу земельної ренти і закони, які регулюють її динаміку, а також зробив вчення про ренту однією з найважливіших ланок в загальній системі політичної економії і надав йому цілком нової теоретичної ваги. Заради справедливості варто зауважити, що власне до теорії земельної ренти Рікардо по відношенню до Андерсона додав не дуже багато, і лише тому, що він втілює її у схему розподілу, дуже часто можна чути саме про рикардську теорію ренти.

Проте, однією з корінних вад теорії ренти Рікардо, на думку К. Маркса, була відсутність в ній поняття абсолютної ренти. Із спробою розвинути це поняття виступив Карл Родбертус у своєму третьому „Соціальному листі” до фон Кірхмана.

Значення просторового моменту для виникнення земельної ренти було пояснено у 1826 році Йоганом Генріхом фон Тюненом у його відомій роботі „Ізольована держава”. Обґрунтовуючи теорію розміщення виробництва сільськогосподарських культур, Тюнен уперше розглянув конкретний механізм формування земельної ренти відповідно до продуктивності та розміщення земельних ділянок. Він довів неминучість інтенсивнішого використання тих із них, що знаходяться ближче до ринків реалізації (великих міст), ніж віддалених.

Поступово вчені-економісти стали розповсюджувати теорію ренти не лише на природні ресурси, але і на фізичний капітал – нерухомість, фабрики, а також і на заробітну плату робітників. Так, Нассау Сеніор у 1836 р. у праці „Політична економія” дав назву ренти всякій „надзвичайній винагороді” за „надзвичайні сили тіла і духу”. Підтримував цю ідею і Джон Стюарт Мілль, коли стверджував, що „додаткові бариші, які виробник або негоціант отримує завдяки своїм вищим комерційним талантам або завдяки кращій організації свого підприємства, за своєю природою абсолютно аналогічні ренті” [4, с. 20].

Американець Френсіс Уокер у праці „Трактат про політичну економію” (1883 р.) писав про те, що особливі здібності підприємця та переваги фізичного капіталу можуть створювати надлишок прибутку, що за своєю природою є диференціальною рентою.

Вільгельм Лаунхардт, послідовник Тюнена, у 1885 році у трактаті „Математичне обґрунтування вчення про народне господарство” за допомогою математичного аналізу, графічно зобразив „рентну функцію”.

У 1890 році Альфред Маршалл у своїх „Принципах економічної науки” висунув категорію економічної ренти, назвавши її „квзірентою”, і, таким чином, виокремив це поняття з поняття ренти взагалі. Він відмічав, що слово „рента” краще використовувати для позначення „вільних дарів природи”, а термін „квзірента” вживати по відношенню до доходу, що дістається із створених людиною машин та інших знарядь виробництва.

Більш повне та узагальнююче наукове висвітлення теорії ренти та рентних відносин можна знайти у III томі фундаментальної праці Карла Маркса „Капітал. Критика політичної економії”, яка вийшла друком вже після його смерті у 1894 році. Широко використовуючи праці попередників та сучасників, аналізуючи сучасну йому практику, Маркс надав теорії ренти більш довшеного вигляду, показавши недоліки та хибні уявлення, а також збагатив її, розробивши категорії абсолютної, диференціальної та монопольної ренти. Він дослідив не тільки сутність ренти, а й джерела її походження. К. Маркс стверджував, що рента має свою якісну та кількісну визначеність. Якісна визначеність ренти у тому, що вона є економічною формою реалізації власності на землю (надра), а кількісна її визначеність у тому, що вона є додатковим прибутком.

Зв'язок поняття ренти з альтернативними витратами і трактування її як різниці між доходом одиниці деякого фактора у даній галузі і доходом цієї ж одиниці в іншій галузі належать Х. Д. Хендерсону, який запропонував такий підхід у 1922 р. у роботі „Пропонування та попит”. Потім Дж. Ф. Шоув дав строге математичне формулювання цього підходу в 1928 р. у статті „Змінні витрати і граничний чистий продукт”.

У 1946 році Дін А. Ворчестер у статті „Перегляд теорії ренти” здійснив аналіз логічної необхідності та основних кроків, що призвели до відмови від класичної теорії ренти, згідно з якою рента не впливає на ринкові ціни товарів, а також обґрунтував, як ця відмова призвела до створення двох інших теорій ренти (неокласичної та паретіанської), з яких одна ґрунтується на реальних витратах, а інша – на альтернативних витратах. У даній праці були розглянуті дві головні труднощі, пов'язані з теорією ренти. Перша – це невдалий результат помилкового прагнення синтезувати несумісні теорії витрат, друга пов'язана з відсутністю згоди щодо самої сутності ренти. У ході викладення різних підходів автор спробував усунути виникаючі двозначності та зробити теорію ренти універсальною концепцією, застосовуваною до будь-яких факторів виробництва.

Поступово межі теорії ренти стали розмиватися, рентний характер почали визнавати і в багатьох інших галузях та сферах діяльності, наділяючи цю категорію непомірно широким змістом. На початку 70-х рр. XX ст. в межах теорії суспільного вибору Гордоном Таллоком та Анною Крюгер була розпочата розробка теорії політичної ренти. Таким чином, аналіз ренти стає актуальною проблемою у практиці прийняття не лише економічних, а й соціально-політичних рішень. Я. Таката переглянув теорію ренти Рікардо та Маркса та запропонував власний альтернативний аналіз, що ґрунтується на теорії влади. Російський економіст Ю. В. Яковець у своїй монографії „Рента, антирента, квазірента у глобально-цивілізаційному вимірі” (2003 р.) дослідив рентні відносини в глобально-цивілізаційному вимірі, проаналізував проблеми і перспективи світових рентних відносин, роль ренти в історії і розвитку цивілізацій.

На сьогодні в економічній літературі можна виділити три основних підходи щодо визначення сутності ренти: факторний, пов'язаний з альтернативними витратами, вартісний, який ґрунтується в основному на марксистській теорії, що передбачає утворення додаткового продукту, та компіляцію двох попередніх підходів.

У найбільш загальному розумінні рента визначається як особливий вид стабільного фіксованого нетрудового доходу, безпосередньо не пов'язаного з будь-якою формою підприємницької діяльності, що отримується власником обмежених ресурсів чи права в результаті їх експлуатації. Вона виступає економічною формою реалізації права власності у її чистому вигляді.

На рівні сучасних досліджень рентних відносин можна виділити різноманітні види ренти, об'єднавши їх у дві групи за ресурсними джерелами:

1) Природна рента – це надлишковий (додатковий) доход, що виникає при використанні різноякісних обмежених природних ресурсів. Її різновидів стільки, скільки видів обмежених природних ресурсів використовується у процесі відтворення – земельна, гірнична, водна, лісова, промислова, транспортна, будівельна (міська), рекреаційно-туристична, аеротранспортна, екологічна рента тощо [2].

2) Неприродна (економічна) рента – це додатковий доход, отриманий без підприємницьких зусиль та витрат праці, що виникає у результаті використання тих ресурсів, які не належать до природних багатств (природних ресурсів) – фінансових, інтелектуальних та адміністративних (владних) ресурсів.

Використання фінансових ресурсів дає можливість отримати наступні види ренти: фінансову, монополістичну, торговельну, спекулятивну, виробничу, майнову, даровану (дарчу), експортно-імпорту, історико-культурну, „гонорарну” тощо [4].

Глобалізація соціально-економічних процесів та розвиток економіки знань призвели до широкого використання суспільством інтелектуальних ресурсів, що зумовило появу нових різновидів ренти: інтелектуальної, технологічної, інноваційної, інформаційної, ренти навчання, ренти відносин (клієнтської ренти), організаційно-управлінської, освітньої, квазіренти та ін. Монополія на володіння інтелектуальною власністю дозволяє тривалий час отримувати додатковий доход, що перетворює його у різновид ренти, оскільки він пов'язаний не з підприємницькою діяльністю, а з володінням. Такий доход є результатом творчої праці, таланту та ініціативи вчених, винахідників, інженерів, менеджерів, підприємців, які мають право претендувати на його основну частину. Він слугує головним стимулом, спонукальним мотивом для інноваційної активності. Утворення ренти від використання інтелектуальних ресурсів припускає не тільки високий рівень розвитку здібностей до певного виду інтелектуальної праці, впровадження ноу-хау,

розширення бази об'єктів промислової власності, наявність і конкурентний спосіб її присвоєння й утримання, але й безперервне їхнє удосконалення, інвестування в інтелектуальний капітал [2; 5].

Велику роль відіграють у суспільних явищах політичні відносини, які активно впливають на економічне життя кожної країни. Вплив економічних факторів на політичний вибір та зворотний вплив політичного фактора на економіку призводить до тісного взаємозв'язку економіки та політики. Посилення ролі держави в економіці, її вплив на прийняття соціально-економічних рішень веде до розширення можливостей формування та отримання різновидів ренти від використання адміністративних ресурсів, зокрема, політичної ренти.

Під політичною рентою розуміється сукупність індивідуальних (економічних, політичних, правових, духовних та ін.) благ, які отримує або може отримати представник влади понад грошових доходів або інших благ, еквівалентних затраченої ним праці. Тобто це матеріальні та нематеріальні доходи, що перевищують той їх „розмір”, який міг би бути отриманий індивідом у випадку виконання даного виду діяльності альтернативним чином – за відсутності монополії на владу.

Якщо умовою отримання ресурсної ренти є контроль доступу до ресурсів на основі чітко специфікованих та захищених прав власності, то рента від використання адміністративного ресурсу пов'язана з різного роду бар'єрами та обмеженнями, що накладаються на трансакції. При цьому акцент зміщується з контролю доступу до рідкісних ресурсів на контроль доступу до угоди або поля взаємодій як сукупності трансакцій, що мають чіткі межі у фізичному та інституційному просторі. Адміністрація (влада) обмежує доступ до поля, що призводить до монополізації права визначати, кому надавати цей доступ, а кому – ні. Обмеженість доступу до поля економічної діяльності або відсутність сприятливих умов для цього призводить до бажання подолати ці бар'єри. Поле набуває ознак граничної корисності для економічного агента і він мусить понести витрати за право доступу до нього. В результаті у адміністрації або її представників, які контролюють ситуацію, виникає додатковий дохід – рента. Якщо при використанні природних ресурсів така монополізація створюється природою, то при використанні адміністративного ресурсу – людьми, як правило, штучно та часто на шкоду суспільству. Це результат суперечності між індивідуальними та суспільними інтересами.

Економічні відносини проявляються як інтереси і на прикладі політичної ренти це найбільш яскраво виражено: завдяки монополізації права на владний ресурс відбувається перерозподіл обмежених ресурсів, як правило, без створення суспільних благ та примноження національного багатства.

В найбільш загальному випадку мова йде про використання можливостей держави, які стають об'єктом монополії господарювання окремих чиновників і політиків. Виникають відносини квазивласності на деякі умови господарювання, коли реальні функції, притаманні державі, привласнюються тимчасово в своїх інтересах певними людьми. Тіньова ціна доступу до цих ресурсів для зацікавлених осіб буде меншою порівняно з доходом від їх використання. Тому вони погоджуються на відповідні витрати, практично поступаючись частиною свого додаткового доходу на користь того, хто контролює цей доступ до ресурсів.

Джерелом політичної ренти, як і інших видів ренти, є монополія на ресурс. У даному випадку – це монополія на владу. Проте, на відміну від економічної сфери, де монополія і пов'язана з нею рента можуть мати нестійкий, перехідний та периферійний характер, у політиці саме політичне життя і держава побудовані за принципом монополії. Тому політична монополія та породжувана нею можливість вилучення ренти мають ряд істотних відмінностей порівняно з іншими видами ренти. По-перше, ця монополія носить загальний характер і розповсюджується на всі галузі, сфери та рівні державного управління. По-друге, вона носить стійкий характер і не буває тимчасовим явищем, що долається силами конкуренції. По-третє, вона носить закритий характер, оскільки „вхід у галузь” жорстко регламентується законодавчими актами і охороняється апаратом насильства, що знаходиться у розпорядженні держави. На підставі названих причин можливість отримання рентних доходів у політичній діяльності носить не периферійний, випадковий, перехідний характер, як у бізнесі та інших сферах діяльності, а є загальною та стійкою тенденцією [1].

**Висновок.** В усіх випадках рента є надлишковим доходом і тому виступає як частина економічного ефекту від використання економічних ресурсів суспільства. Економічна природа надлишкового доходу різна залежно від рентних факторів. Будь-яка рента є формою реалізації права власності на відповідний ресурс. Всі види перерахованої ренти є свого роду доходи, які отримують економічні агенти шляхом включення монопольного або виключного права на використання певного обмеженого ресурсу і разом з тим обмеження доступу до нього інших агентів, що обумовлено особливостями виникнення, залучення та використання самого ресурсу.

Наведений перелік видів ренти не є вичерпним, але і він дає уявлення про складність та багатогранність проблеми регулювання економіко-правових відносин у процесі її виникнення і зумовлює актуальність проведення фундаментальних досліджень у цьому напрямку. Виокремлення політичної ренти із усієї сукупності рентних відносин надзвичайно важливе, оскільки боротьба за її привласнення стає дедалі вагомішим фактором розвитку економіки в новітній період. Сьогодні теорія ренти є основою різних учень про власність на землю, на природні та інші ресурси, про соціальний устрій суспільства, вона постійно розвивається та поповнюється новим змістом. В основному теорію ренти можна визнати сформованою, хоча вона продовжує свій розвиток відповідно до розвитку продуктивних сил та соціально-економічних відносин.

## Література

1. Дементьев В. В. Экономика как система власти : [монография] / В. В. Дементьев ; науч. ред. А. Г. Семенов. – Донецк : Каштан, 2003. – 404 с.
2. Кузык Б. Н. Россия – 2050: стратегия инновационного прорыва / Б. Н. Кузык, Ю. В. Яковец. – М. : Экономика, 2004. – 632 с.
3. Маркс К. Капитал: критика политической экономии : т. 3, кн. 3, ч. 1–2 : Процесс капиталистического производства, взятый в целом / К. Маркс. – М. : Госполитиздат, 1953. – 932 с.
4. Разовский Ю. В. Горная рента: экономика и законодательство / Ю. В. Разовский. – М. : Экономика, 2000. – 221 с.
5. Терон І. В. Зміст і форми інтелектуальної ренти в постіндустріальному суспільстві / І. В. Терон // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – № 9 (76). – С. 16–20.
6. Экономическая школа : [журнал-учебник / учред. и гл. ред. М. А. Иванов]. – СПб. : Экономическая школа, 1998. – Вып. 4. – 416 с.

Надійшла 08.09.2011

УДК 330.831.84

К. В. ЛОПУХ

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

## ЧИКАЗЬКА ЕКОНОМІЧНА ШКОЛА: ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

*У статті висвітлюються проблеми становлення та розвитку Чиказької економічної школи. Розглядаються фундаментальні принципи та основні наукові теорії, розроблені її представниками, а також роль Чиказької наукової школи в сучасній економічній теорії.*

*In the article were highlighted the problems of formation and development of the Chicago School of Economics. We also consider the fundamental principles and scientific theories, which were developed by its representatives, as well as the role of the Chicago school of science in modern economic theory.*

*Ключові слова: Чиказька економічна школа, Ф. Найт, М. Фрідмен, модель досконалої конкуренції, монетаризм, позитивна економічна наука, дерегулювання економіки, критика неокласичних теорій.*

Чиказька школа економіки – це не тільки навчальний заклад світового рівня, а й одна з найбільш впливових шкіл світової економічної науки. Теоретико-методологічні розробки її представників входять до складу основного напрямку сучасної економічної теорії – мейнстріму.

Школа почала формуватися з кінця 20-х років ХХ століття під керівництвом Ф. Найта, Я. Вайнера та Г. Саймонса. За основу аналізу економічних процесів було взято модель досконалої конкуренції, принципи якої сформулював Ф. Найт, спираючись на наукові розробки Л. Вальраса та В. Парето. Ф. Найт доводив, що ринок буде ефективно функціонувати у випадку, якщо він досягне загальної рівноваги. Остання в свою чергу можлива за таких умов: 1) учасники ринку володіють повною інформацією та можуть достовірно передбачати майбутнє; 2) має бути велика кількість учасників ринку, які формуватимуть попит і пропозицію; 3) ринок має бути насичений товарами [1].

Однією з найбільш принципових особливостей Чиказької економічної школи було негативне ставлення до кейнсіанських положень регулювання економіки [2, с. 50]. У 30-х роках, коли кейнсіанство посідало домінуючі позиції у наукових колах та стало основою економічної політики, представники чиказької школи продовжували виступати проти державного втручання в економіку. Вважалося, що найбільш ефективно ресурси, доходи та економічні блага розподіляються у саморегульованій ринковій системі з мінімальною участю держави у господарських процесах.

У 50-х роках ключовим положенням Чиказької економічної школи стало використання М. Фрідменом методології позитивної економічної науки, яка й досі є загально визнаною у побудові наукового знання. Суть запропонованого М. Фрідменом методу полягає у формулюванні вихідної гіпотези, що спирається на низку «передумов», які є по своїй суті неточним описом реальності. Гіпотеза приймається до уваги, якщо вона з цих «передумов» може виокремити значущі елементи, на основі яких можна робити реалістичні прогнози [3, с. 10].

Головним критерієм корисності теорій є співставлені з позитивними фактами отримані результати теоретичних досліджень та прогнозів. В свою чергу, єдиними позитивними фактами являються успішні прогнози, що підтверджують корисність запропонованої теорії [4, с. 113].

Розроблена М. Фрідменом позитивна методологія наукового пізнання та побудована на її основі теорія монетаризму стали фундаментом, на якому сформувалася цілісна наукова школа, що мала свій особливий стиль та унікальність в підходах до пояснення економічних явищ.

Розроблені та сприйняті основоположниками Чиказької економічної школи фундаментальні принципи (модель досконалої конкуренції та загальної рівноваги, невтручання держави в економіку,